

## **Fundamentarea teoretică a dezvoltării în condițiile României socialiste contemporane**

**Ștefan Costea**

Întemeindu-și gândirea teoretică, ideologică și politică pe concepția materialist-dialectică și istorică despre lume, luând în considerare particularitățile istorice, naționale și economico-sociale ale țării noastre, și pornind de la faptul că epoca noastră este epoca trecerii de la capitalism la socialism, pe calea unui proces revoluționar complex, de durată, care cunoaște etape diferite de dezvoltare, partidul nostru a desfășurat o amplă activitate teoretică, de clarificare și evaluare științifică a direcțiilor de acțiune, a obiectivelor, etapelor, ritmurilor și căilor de construire a noului orinduirii sociale.

Pe această bază, îndeosebi după Congresul al IX-lea s-a cristalizat o concepție proprie, originală asupra dezvoltării economice și sociale socialiste a partidului nostru, în lumina căreia a fost elaborat Programul partidului, care „...constituie expresia marxism-leninismului creator în România, pe baza căruia se va desfășura întreaga activitate politico-educativă, munca întregului popor de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism”<sup>1</sup>.

Clarificarea teoretică și soluționarea practică a problemelor fundamentale ale construcției socialiste în România de către partidul nostru sunt indisolubil legate de contribuțiile de excepțională însemnătate ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la analiza fenomenelor și proceselor dezvoltării economico-sociale și politice interne și a fenomenelor și problemelor vieții internaționale, la generalizarea teoretică a experienței construcției societății socialiste, prin intermediul cărora gândirea social-politică românească contemporană a dobândit valențe universale și se strălucește în circuitul mondial de idei.

Eforturile partidului pentru determinarea cât mai riguroasă a condițiilor, obiectivelor, etapelor și factorilor dezvoltării pe calea socialismului sunt întemeiate pe esențiale premise teoretico-metodologice marxiste, privind dialectica statornicirii și dezvoltării societății socialiste. În elaborarea problemelor teoretice și a măsurilor practice de acțiune partidul pornește

<sup>1</sup> Nicolae Ceaușescu, *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, București, Edit. politică, 1975, p. 8.

de la faptul că, conceptul științific de societate socialistă a fost elaborat de Marx și Engels într-o perioadă anterioară desfășurării revoluției proletare, care a dat curs, în fapt, cerințelor obiective de înlăturare a formațiunii economico-sociale capitaliste și de instaurare a structurilor și sistemului de relații de producție și sociale, socialiste. Clasicii marxismului au pus problema societății viitoare pe tărîmul real al faptelor și al legilor dialectice ale dezvoltării, obiectînd în permanență împotriva interpretării societății socialiste și comuniste ca un ideal rupt de realitatea și practica socială concretă și opunîndu-se formulelor simpliste, date odată pentru totdeauna, referitoare la construcția și dezvoltarea noii societăți. În acest sens, ei precizau : „pentru noi comunismul nu este o stare care trebuie creată, un ideal cărui va trebui să i se conforme realitatea. Noi numim comunism *mișcarea reală* care suprimă starea actuală”<sup>2</sup>. Consecvenți propriei lor gândiri, ei nu și-au propus și nici nu era posibil ca, de pe asemenea poziții realiste să dea un răspuns deplin și definitiv tuturor problemelor și aspectelor concrete pe care le va ridica procesul real de trecere la noua orînduire și de construire efectivă a acesteia.

Această concepție asupra construcției socialiste a fost dezvoltată de Lenin în condițiile în care sarcinile edificării noii societăți deveniseră actuale, mai ales din punctul de vedere al practicii revoluționare, care arăta că reorganizarea socialistă a temeliiilor vieții sociale și înaintarea pe calea dezvoltării socialiste a societății reclamă o susținută activitate pentru elaborarea celor mai adecvate soluții, căutări și experimentări cu participare largă a maselor la această operă de creație istorică inedită. În acele condiții, Lenin preciza că : „noi n-am putea pretinde niciodată și nici un specialist cu judecată care a scris despre perspectivele viitorului nu s-a gîndit vreodată că noi am putea, după vreo rețetă dată dinainte, să făurim dintr-o dată și să alcătuim dintr-o singură lovitură formele de organizare ale noii societăți”<sup>3</sup>.

În consens cu acest mod de a trata problemele construcției noii societăți, partidul nostru, promovînd cu luciditate și realism, analiza îndrăzneată, creatoare și originală a problematicii noi pe care o ridică dezvoltarea economico-socială și politică contemporană a elaborat o teorie proprie a dezvoltării societății socialiste în țara noastră.

Decurgînd firesc din însăși specificul și legitățile trecerii spre socialism și comunism în epoca contemporană, această concepție pornește de la faptul că mișcarea spre socialism și comunism a început și continuă să se desfășoare în condiții istorice, social-politice și naționale diferite, de la țară la țară, parcurge în evoluția sa un șir de etape specifice procesului de dezvoltare a noii societăți și de maturizare a premiselor înaintării pe noi trepte de civilizație și progres.

Concepută în acest fel, opera de construcție socială socialistă, ca operă de amplă creație istorică, realizată de masele populare conduse de partidul comunist, dobîndește noi semnificații și dimensiuni, în ansamblul profundelor transformări politice, economice, științifice și tehnice contemporane. De aceea, departe de a putea fi încadrată în tipare rigide și de a

<sup>2</sup> K. Marx, F. Engels, *Opere*, vol. III, București, Edit. politică, 1958, p. 36.

<sup>3</sup> V. I. Lenin, *Opere complete*, ed. a II-a, vol. 36, București, Edit. politică, 1965, p. 401.

putea fi realizată în forme și cu metode general valabile, pentru orice condiții și pentru orice etape istorice, această operă presupune, cu necesitate studiul sistematic și obiectiv al realităților sociale concrete, spirit novator, capacitate de prospectare realistă a tendințelor dezvoltării sociale. Ea reclamă, de asemenea, elaborarea unei politici generale, care să îmbine armonios și lucid cerințele înaintării spre comunism, cu exigențele pe care le impun realitățile istorice și condițiile concrete, specifice ale fiecărei țări și etape de dezvoltare a societății.

În acest context, una din contribuțiile remarcabile ale partidului nostru, personal a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la dezbateră teoretică a problemelor dezvoltării economico-sociale și la înfăptuirea practică a acestora o constituie *elaborarea conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată*. Acest concept este fundamental pentru gândirea și acțiunea Partidului Comunist Român, pentru dezvoltarea societății noastre socialiste, fiind elaborat pe baza generalizării experienței țării noastre, dobândite în uriașa operă de construcție socială socialistă, pe baza învățămintelor degajate din analiza stadiului dezvoltării economice, sociale și politice contemporane, precum și din analiza stadiului dezvoltării științei și culturii astăzi. Înscrind-se în filiația marilor concepte ale teoriei sociologice marxiste, acest concept reprezintă un moment și un aport creator la dezvoltarea gândirii marxiste contemporane. El este elaborat, între altele, ca un răspuns teoretic, fundamentat practic, la una din cele mai grave critici pe care gândirea marxistă a făcut-o societății capitaliste, și anume: unilateralitatea, specializarea excesivă și impusă, mutilarea și alienarea individuală. De aceea, potrivit acestui concept, dezvoltarea socială se impune să fie înțeleasă și realizată ca un vast sistem de procese care trebuie să conducă la obținerea unor indici înalți de eficiență, nu numai în domeniul activității productive, în industrie, agricultură, transporturi etc., ci și în domeniul activității științifice, culturale și educative, al creației spirituale. În acest sens, Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, fundamentează principiile de bază ale societății socialiste multilateral dezvoltate, definind cuprinzător această fază superioară a socialismului, ca o etapă a dezvoltării societății socialiste în care se asigură dezvoltarea multilaterală, armonioasă și unitară a forțelor de producție, a tuturor domeniilor vieții economico-sociale, se realizează o concordanță tot mai deplină între forțele și relațiile de producție și sociale, sint create condițiile materiale și spirituale pentru înfăptuirea deplină a principiilor socialiste de proprietate și repartitie, în care se vor afirma cu putere principiile eticii și echității socialiste.

Cuprinzind toate sferile și domeniile de activitate economică și socială, acest concept este un concept de natură sistemică, deschis și prospectiv, fidel concepției materialist-dialectice și istorice despre societate. Referindu-se la acest aspect al lucrurilor tovarășul Nicolae Ceaușescu afirma în Raportul la Conferința Națională a partidului din iulie 1972: „Dacă am fi spus că obiectivul de viitor este pur și simplu dezvoltarea socialismului, nu am fi dat o orientare clară pentru activitatea partidului și statului; aceasta s-ar fi putut înțelege în sensul că este suficientă realizarea unei puternice dezvoltări economice a țării, ceea ce cred, că nu corespunde pe deplin obiectivului nostru fundamental. Noi ne propunem să

asigurăm o dezvoltare multilaterală a societății, înflorirea tuturor laturilor vieții sociale, atât a economiei cât și a științei și culturii, perfecționarea conducerii, formarea omului nou, promovarea eticii și echității socialiste. De aceea, considerăm pe deplin corespunzătoare etapei istorice actuale, formularea ca obiectiv fundamental al partidului — făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate”<sup>4</sup>.

Această modalitate de abordare a problemelor decurge din faptul că, într-o primă perioadă, în înaintarea societății socialiste spre faze superioare de dezvoltare, ca urmare a condițiilor specifice și a diferențelor dintre situațiile economice și social-politice moștenite, în programul transformărilor economico-sociale s-au impus, cu prioritate unele sau altele dintre domeniile sau laturile vieții sociale. Pe baza rezultatelor obținute în dezvoltarea domeniilor anterior prioritare și în dezvoltarea de ansamblu a societății, în etapele ulterioare apare posibilă și devine obiectiv necesară angajarea complexă și intensivă a tuturor sferelor și domeniilor vieții sociale, în interdependență, intercondiționarea și integralitatea lor. Aceasta antrenează în mod firesc preocupări sporite pentru considerarea atentă a funcționalității întregului sistem social al societății socialiste, pe calea dezvoltării și maturizării acestuia, ca organism unitar, în ansamblul articulațiilor sale fundamentale.

Cuprinderea tuturor domeniilor și laturilor sistemului social în procesul general de perfecționare a vieții sociale constituie o premisă fundamentală pentru valorificarea superioară a resurselor materiale și umane, a marilor posibilități pe care le oferă noua orinduire, pentru accelerarea progresului social.

O asemenea orientare se concretizează într-un ansamblu de tendințe, procese și finalități caracteristice, între care: intensificarea eforturilor pentru lichidarea decalajelor economice și egalizarea nivelurilor de dezvoltare economico-socială; modernizarea vieții economico-sociale în ansamblul său; participarea activă la diviziunea internațională a muncii, în vederea potențării eforturilor interne, ca factor hotărâtor ale dezvoltării sociale; sporirea eficienței muncii sociale în toate domeniile și sferele sistemului economic și social; promovarea consecventă a laturilor calitative în activitatea de producție și socială, ca urmare a mecanizării, automatizării și cibernetizării proceselor și activităților sociale; mobilizarea cu precădere a factorilor intensivi ai dezvoltării, atât în sfera producției materiale, cât și în cele ale organizării și conducerii activităților economice, sociale și cultural-educative; schimbări profunde în structura socială a populației, ridicarea nivelului de trai; transformarea modului de viață și îmbunătățirea calității vieții.

În corelație firească cu aceste orientări se află și finalitățile specifice ale dezvoltării în această etapă. Ele sînt și economice și sociale și umane și vizează, în ansamblu, satisfacerea la nivele și indicatori mereu superiori a cerințelor sociale ale poporului. Între acestea, unele sînt de natură materială, legate concret de condițiile de viață (muncă, sănătate, odihnă), participare la viața politică, la pregătirea, luarea și aplicarea deciziilor,

<sup>4</sup> Nicolae Ceaușescu, *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 19—21 iulie 1972*, București, Edit. politică, 1972, p. 86.

alteale sînt de ordin spiritual-cultural (instruire, asimilare și creare a științei, culturii, artei) etc.

Realizarea acestor finalități, amplu și cu precizie înscrise în Programul partidului nostru marchează un stadiu superior al dezvoltării societății socialiste și deschide noi perspective pentru trecerea la faza superioară a dezvoltării sociale, societatea comunistă.

Elaborarea unui asemenea concept asupra societății socialiste multilateral dezvoltate ca etapă în procesul dezvoltării generale a orînduirii socialiste este rezultatul aplicării în mod creator, la realitățile țării noastre, a adevărurilor generale ale materialismului dialectic și istoric, considerînd dezvoltarea nu numai ca expansiune sau creștere economică, ci și ca transformare profundă, radicală, revoluționară a structurilor economico-sociale și culturale, ca transformare nu numai cantitativă, ci și calitativă care, trebuie să se bazeze, în ultimă instanță, pe mobilizarea și valorificarea optimă a resurselor naționale, materiale și umane, proprii.

Experiența dobîndită pe parcursul a trei decenii de muncă și de luptă susținută pentru asigurarea progresului multilateral al țării, înscrierea sa hotărîtă în circuitul civilizației și culturii moderne și generalizarea teoretică a acestei experiențe au permis elaborarea unei asemenea concepții asupra dezvoltării, a unei politici clare și ferme și a unor programe de dezvoltare economică și socială a țării pe calea socialismului și comunismului. Indisolubil legată de viziunea de largă perspectivă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, această concepție despre făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și despre trecerea țării noastre de la stadiul de țară socialistă în curs de dezvoltare la stadiul de țară cu nivel mediu de dezvoltare, se întemeiază pe un ansamblu de principii, teze și coordonate ale gândirii social-politice a partidului nostru, cum sînt :

— procesul de construire a noii societăți este guvernat, ca și întreaga dezvoltare a societății omenești, de legi obiective, generale și specifice, a căror cunoaștere și utilizare creatoare reprezintă o condiție *sine qua non* a succesului întregii opere de prefacere radicală a ansamblului de structuri, relații sociale, a modului de existență și de gândire al oamenilor ;

— începutul procesului îl constituie cucerirea puterii politice de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea și cu celelalte forțe sociale progresiste și instaurarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție ;

— partidul comunist trebuie să conducă în mod conștient acest vast și complex proces revoluționar și să organizeze participarea întregului popor la desfășurarea sa ;

— dezvoltarea bazei tehnico-materiale a țării, creșterea intensivă a forțelor de producție, crearea unei economii moderne bazată pe tehnica avansată constituie unul din obiectivele fundamentale ale dezvoltării ;

— înzestrarea economiei cu o industrie modernă și o agricultură intensivă de înalt randament ;

— desfășurarea pe un front larg a activității științifice, dezvoltarea susținută a învățămîntului și a științei, ridicarea continuă a nivelului de instruire și de cultură a poporului ;

— asigurarea unui înalt nivel de productivitate și eficiență a muncii sociale ;

— creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii de la orașe și sate; repartizarea bunurilor produse de societate în conformitate cu principiile echității socialiste, crearea posibilităților pentru ca toți membrii societății să își valorifice deplin calitățile și talentul în slujba progresului multilateral al patriei;

— perfecționarea continuă a relațiilor de producție și sociale, a organizării societății;

— lărgirea libertăților publice și adâncirea democrației socialiste, asigurarea cadrului organizatoric care să permită participarea largă a maselor populare, a fiecărui cetățean, la viața statului și la conducerea treburilor obștești;

— participarea activă la diviziunea internațională a muncii, la schimbul mondial de valori materiale și spirituale, în condițiile menținerii ferme a suveranității asupra resurselor proprii, a opțiunilor și a hotărârilor asupra direcțiilor și obiectivelor dezvoltării, precum și asupra modului de organizare și de conducere a programelor consacrate îndeplinirii lor.

Potrivit acestei concepții, dezvoltarea trebuie să fie și economică și socială și politică și culturală și să se realizeze, în mare măsură, ca un proces endogen. Ea trebuie să vizeze afirmarea identității și integrității naționale a fiecărei țări, deoarece, în lumea contemporană, dezvoltarea națională autonomă, pe baza mobilizării eforturilor proprii și valorificarea lor în deplină concordanță cu obiectivele economice și sociale socialiste este singura în măsură să asigure adevărata independență a statelor și popoarelor.

Fidel viziunii marxiste, conform căreia ansamblul eforturilor de dezvoltare economică și socială nu reprezintă și nici nu trebuie să reprezinte un scop în sine, ci calea principală pentru îndeplinirea umanismului socialist, partidul nostru acționează stăruitor pentru afirmarea multilaterală a personalității umane, prin crearea, deopotrivă, a condițiilor materiale și spirituale corespunzătoare, pentru dezvoltarea conștiinței maselor, pentru înrădăcinarea trainică în conștiința tuturor membrilor societății, a înaltelor principii și idealuri ale ideologiei și moralei comuniste.

Opțiunile noastre în domeniul dezvoltării nu sînt o expresie a autarhismului, ci sînt în concordanță cu articulațiile dezvoltării internaționale, țara noastră exprimîndu-și clar dorința de a participa activ la amplificarea și diversificarea schimburilor de valori materiale și spirituale pe plan mondial, în condițiile avantajului reciproc, al respectării independenței și suveranității naționale.

Referindu-se la această problemă tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza că efortul pe care poporul român, condus de partidul comunist, îl face pentru afirmarea și asigurarea independenței și suveranității naționale „... îl înțelegem nu în sensul izolării, ci, dimpotrivă, pornim de la faptul că politica de deplină egalitate în drepturi, de respect al independenței și suveranității naționale, de neamsec în treburile interne, presupune și este strîns legată de realizarea unei largi colaborări internaționale, cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, care luptă pentru propășirea lor economico-socială independentă, precum și cu țările capitaliste dezvoltate, în spiritul coexistenței pașnice, al conlucrării, atît în domeniul

economic, cit și pe țărîmul edificării unei păci trainice, a unei lumi mai drepte și mai bune”<sup>5</sup>.

O asemenea concepție asupra dezvoltării naționale se îmbină, în mod armonios, într-o viziune de ansamblu, cu o concepție derivată din aceeași linie de gândire asupra condițiilor, factorilor și tendințelor dezvoltării mondiale, asupra căilor restructurării ansamblului relațiilor economice și politice contemporane, asupra necesității și modalităților de edificare a unei lumi mai drepte și mai bune. Aceasta, deoarece una din problemele esențiale ale actualității este aceea a intensificării eforturilor pentru lichidarea subdezvoltării și pentru stabilirea unui nou ansamblu de relații internaționale în domeniile politic, economic, comercial, care să modifice raporturile de inegalitate ce au guvernat pînă acum o lume împărțită în societăți dezvoltate și subdezvoltate, în țări care exploatează bogățiile și resursele naționale și umane ale altor țări.

Punerea acestor probleme și formularea clară a unor principii și căi de soluționare a lor reprezintă o veritabilă inovație pe plan politic și economic. În elaborarea acestei poziții s-a pornit de la faptul că decalajele economice și sociale între națiuni, inegalitatea în dezvoltarea diferitelor țări este un fenomen caracteristic capitalismului și, în special, fazei sale imperiale, reprezentînd o componentă esențială a ordinii economice internaționale instaurată de acesta. Ele sînt un rezultat al relațiilor de clasă ale capitalismului, caracterizate nu numai prin exploatarea omului de către om, ci și prin înrobirea și asuprirea unor țări de către altele.

Fenomenul a fost semnalat încă de Marx, care a arătat că orînduirea capitalistă generează o astfel de diviziune internațională a muncii care transformă în mod necesar o parte a globului pămîntesc în cîmp de producție prin excelență agricol, lucrînd pentru cealaltă parte a globului, devenită cîmp de producție prin excelență industrial.

În această situație își au rădăcinile marile probleme ale subdezvoltării, ale decalajelor economice considerabile cu care este confruntată astăzi omenirea, lichidarea rămînelor în urmă din orice zonă a globului pămîntesc reprezentînd astăzi o cerință obiectivă, tot mai presantă, a dezvoltării contemporane.

Participarea activă, pe bază de egalitate, la soluționarea problemelor care afectează omenirea în ansamblul său este o parte integrantă a concepției românești asupra dezvoltării. Aceasta explică prezența noastră în dezbaterile internaționale asupra dezvoltării, a subdezvoltării și în acțiunile întreprinse pe plan internațional în vederea construirii unei lumi mai drepte. Așa se explică și susținerea fermă a conceptului de nouă ordine economică și politică.

Pe baza unei analize științifice profunde a realităților lumii contemporane, identificînd caracteristicile și dimensiunile esențiale ale stadiului istoric actual al evoluției societății omenesti, ca și problemele economice, sociale și politice grave și acute cu care omenirea se confruntă în prezent, Programul Partidului Comunist Român, adoptat la cel de-al XI-lea Congres al partidului, a înscris ca un imperativ al vremurilor noastre, necesitatea de a se acționa pentru înfăptuirea unei noi ordini economice întei-

<sup>5</sup> Interviu acordat de tovarășul Nicolae Ceaușescu ziaristului portughez H. A. Antunes Ferreira, „Scintila”, nr. 10 552 din 24 iulie 1976.

naționale, bazată pe principii de egalitate și echitate, care să asigure dezvoltarea armonioasă a tuturor popoarelor.

În concepția partidului nostru, a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, instaurarea unei noi ordini economice internaționale presupune o serie de condiții și de obiective între care :

- înlocuirea vechilor relații de inechitate și exploatare a unor popoare, cu relații noi, bazate pe respectul independenței și suveranității naționale, pe deplina egalitate în drepturi a tuturor statelor, pe nemestecul în treburile interne și avantajul reciproc, pe dreptul imprescriptibil al fiecărui popor de a-și alege în mod liber conducerea pe care o dorește, căile dezvoltării economice și sociale ;

- respectarea dreptului fiecărui popor de a fi stăpîn pe bogățiile țării sale, de a decide suveran și independent asupra modului de utilizare a acestora și asupra rezultatelor muncii sale, în concordanță cu interesele și aspirațiile sale proprii și cu cerințele colaborării internaționale ;

- necesitatea obiectivă ca toate statele, indiferent de orînduirea lor socială, de mărime sau de potențial economic să-și aducă contribuția activă la soluționarea marilor probleme economice cu care este confruntată lumea contemporană ;

- lichidarea subdezvoltării și a decalajelor existente între nivelurile economice ale statelor lumii, ca unul din obiectivele primordiale ale edificării noii ordini economice internaționale ;

- rezolvarea concretă a problemei materiilor prime și a energiei, care a devenit o problemă vitală pentru starea actuală și pentru înșușii viitorul civilizației umane ;

- soluționarea problemei alimentației, care afectează zone întinse ale globului și stimularea producției agricole ;

- accesul larg, fără discriminări sau bariere, al tuturor statelor, la euceririle științei și tehnicii contemporane ;

- pregătirea cadrelor naționale necesare construcției economice și sociale, acțiuni de o importanță hotărîtoare pentru lichidarea subdezvoltării într-o serie de țări ;

- promovarea unor raporturi cît mai largi de schimburi comerciale și de cooperare economică internațională, pe baza deplinei echități și egalități în drepturi, ale avantajului reciproc ;

- desfășurarea pe baze stabile a relațiilor valutar financiare și cristalizarea unui nou sistem monetar internațional ;

- elaborarea în cadrul O.N.U. a unor norme precise ale noii ordini economice internaționale, angajante pentru toate țările membre, precum și a unor programe speciale de acțiune, care să conducă la înfăptuirea lor.

Definiții pentru conținutul și sfera conceptului de „nouă ordine economică internațională”, aceste obiective și direcții de acțiune sînt completate, în poziția țării noastre și a Președintelui ei, cu un ansamblu coerent de măsuri concrete a căror punere în aplicare ar fi de natură să conducă la înfăptuirea dezideratului major al realizării noii ordini economice internaționale. În acest sistem de măsuri se reflectă o serie de elemente definitorii pentru concepția noastră asupra dezvoltării în epoca contemporană. Semnificative sînt, din acest punct de vedere, între altele :

- necesitatea creșterii puternice a forțelor de producție în țările subdezvoltate și în curs de dezvoltare, pe baza concentrării eforturilor, în

principal în direcția creării unor puternice industrii naționale, a dezvoltării agriculturii, transporturilor și a celorlalte sectoare ale activității economice;

— realizarea unui asemenea obiectiv, pe baza eforturilor proprii ale fiecărui popor și a mobilizării întregului său potențial material și uman;

— promovarea colaborării economice internaționale, întemeiate pe egalitate în drepturi și avantaj reciproc și a unor forme superioare de cooperare economică și tehnico-științifică menite să potențeze eforturile proprii ale popoarelor și țărilor rămase în urmă și să acorde acestora un sprijin substanțial, material, financiar, tehnologic, inclusiv facilități comerciale, sprijin considerat ca un principiu firesc, derivat din interesul direct al tuturor statelor, al cauzei progresului general;

— desfășurarea unei ample cooperări internaționale pentru valorificarea resurselor de materii prime și energetice, cunoscute în prezent, eliminarea risipei și utilizarea lor rațională, elaborarea unui program pentru descoperirea și folosirea unor noi surse de energie;

— stabilirea unui raport just între prețurile materiilor prime și prețurile produselor industriale, care să permită stimularea activității productive în toate țările lumii și să faciliteze eforturile spre un progres mai rapid al țărilor rămase în urmă;

— elaborarea și punerea în aplicare a unor programe complexe pentru dezvoltarea producției agricole, recuperarea terenurilor nefolosite, realizarea unor sisteme moderne de irigații, îmbunătățiri funciare și ameliorare a solurilor, creșterea producției de îngrășăminte chimice, precum și producerea de noi soiuri de semințe și noi rase de animale aclimatizate zonelor din țările în curs de dezvoltare;

— măsuri concrete pentru realizarea unui larg transfer de tehnologie modernă și asigurarea asistenței tehnice în toate domeniile dezvoltării, ca și promovarea și stimularea cercetării științifice în țările în curs de dezvoltare;

— dezvoltarea învățământului, democratizarea instrucției publice, organizarea sa pe baze științifice, în strinsă legătură cu cerințele practicii și ale dezvoltării, crearea unui fond special pentru burse administrat de UNESCO și care să fie utilizat de țările în curs de dezvoltare pentru pregătirea cadrelor necesare;

— constituirea, prin contribuția tuturor statelor și, în primul rând, a statelor dezvoltate, a unui fond de dezvoltare, administrat de O.N.U., care să fie repartizat, cu prioritate, statelor cu un venit național pe un locuitor sub 200 de dolari.

O sursă a acestui fond ar trebui să o constituie recutarea unei părți din imensele resurse folosite în scopul înarmărilor, reducerea cu 10% a bugetelor militare ale tuturor statelor și transferarea fără condiții a unei jumătăți din mijloacele astfel economisite la dispoziția acestui fond.

Recunoașterea importanței, valabilității și actualității elaborării unei asemenea concepții asupra dezvoltării la nivel internațional este concretizată în adoptarea, la cea de-a șasea Sesiune extraordinară a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite (desfășurată la New York între 9 aprilie și 2 mai 1974) a *Declarației privind instaurarea unei noi ordini economice internaționale* și a *Programului de acțiune în favoarea noului ordin*

economice în care se regăsesc multe din principiile și măsurile cuprinse în concepția românească cu privire la noua ordine economică<sup>6</sup>.

În același an, la 12 decembrie 1974, cea de-a 29-a Adunare generală ordinară O.N.U. a adoptat *Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor*<sup>7</sup>, avînd drept scop stabilirea de „norme generale acceptate care trebuie să reglementeze relațiile economice internaționale” și să favorizeze instaurarea unei noi ordini economice internaționale. Reprezentînd un pas înainte în sistemul O.N.U., pe calea acțiunii eficiente în direcția îmbunătățirii și reglementării relațiilor economice internaționale și urmînd a fi examinată din cinci în cinci ani, Carta stabilește, pe baza principiului dreptului suveran și inalienabil al fiecărui stat de a-și alege propriul său sistem economic și social fără amestec, presiune sau amenințare din afară și al drepturilor suverane asupra bogățiilor și resurselor naturale, că fiecare stat are dreptul de a dirija el însuși investițiile străine și de a controla activitățile supranaționale potrivit propriei sale jurisdicții, de a naționaliza sau transfera bunurile străine pe baza unei „indemnizații corespunzătoare” potrivit „legilor și reglementărilor sale și a condițiilor pe care statul respectiv le consideră pertinente”.

În același timp, Carta statuează că revine fiecărui stat responsabilitatea principală pentru dezvoltarea economică, socială și culturală a populației sale, pentru progresul țării, ca și datoria cooperării economice a tuturor statelor și țărilor, în condițiile expansiunii continue a comerțului mondial, a extinderii, îmbunătățirii și lărgirii sistemului de preferințe tarifare generalizate acordate de țările dezvoltate tuturor țărilor în curs de dezvoltare și ale protecției, prezervării și ameliorării mediului înconjurător.

O recunoaștere a contribuției pe plan internațional a partidului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, la dezbaterile și la lupta pentru soluționarea acestor probleme o constituie și înființarea *Institutului pentru problemele unei noi ordini economice internaționale din Paris* care și-a început activitatea cu organizarea unei sesiuni științifice desfășurate la Paris și București (noiembrie și decembrie 1975), cu tema: *Problemele unei noi ordini internaționale. Modul cum este concepută noua ordine de către președintele Nicolae Ceaușescu*.

Lucrările sesiunii științifice a Institutului au pus în evidență cîteva dintre coordonatele de bază ale concepției președintelui Nicolae Ceaușescu asupra noii ordini economice internaționale, între care: ideea dominantă, potrivit căreia noua ordine economică internațională poate fi construită numai prin activitatea practică a statelor, printr-o uriașă investiție de energie umană în vederea schimbării cadrului economic și social, a accelerării dezvoltării fiecărei națiuni, pentru întronarea unor relații economice și politice internaționale care să favorizeze progresul fiecărui popor, colaborarea și cooperarea cu drepturi egale a tuturor statelor; viziunea globală asupra multitudinii de probleme și aspecte ridicate de înlăturarea adîncilor decalaje care despart lumea contemporană; necesitatea inițierii unor programe de acțiune practică, eficiente, menite să ducă la rezolvarea problemelor concrete ale asigurării bazei de materii prime și energetice, dezvoltării industriei, producției agricole, transferului de tehnologie, formării de

<sup>6</sup> Rezoluțiile 3 201 (S VI) et 3 202 (S VI) de l'Assemblée générale.

<sup>7</sup> Rezoluția 3 281 (XXIX) de l'Assemblée générale.

cadre proprii de cercetare științifică în țările în curs de dezvoltare; reliefa-rea dimensiunii sociale și umane a dezvoltării, ceea ce face necesară așezarea principiilor de justiție și echitate socială la temeliea noului ordin internațional, promovarea ideii umaniste a lichidării stării de subdezvoltare, a asigurării unei vieți demne pentru toate popoarele; asocierea strânsă a dimensiunilor economice, sociale și umane ale noului ordin internațional cu dimensiunile ei politice, cu preocuparea susținută pentru așezarea relațiilor internaționale pe baza principiilor egalității suverane a statelor, neamsetecului în treburile interne, avantajului reciproc, dreptului fiecărui popor de a hotări în deplină libertate asupra destinului său. Devine astăzi tot mai evident că nici o soluție în direcția destinderii, securității și păcii în lume nu poate fi definitivată atâta timp cât nu se rezolvă problemele fundamentale ale lichidării subdezvoltării, ale progresului economic, social și cultural al tuturor popoarelor.

Concepția modernă, de mare profunzime și multilateralitate a partidului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu asupra dezvoltării este înfrumusețată în marile transformări economico-sociale înregistrate în țara noastră în întreaga perioadă parcursă de la Congresul al IX-lea al partidului, care au imprimat ansamblului dezvoltării economico-sociale a României nu numai ritmuri și dimensiuni noi, ci și particularități specifice.

Pe baza realizărilor obținute în toate domeniile activității economice și ale vieții sociale, ca urmare a aplicării consecvente în practica social-politică a principiilor și tezelor pe care se întemeiază concepția noastră proprie asupra dezvoltării, după mai bine de un deceniu de la formarea economiei socialiste unitare, România a devenit o țară care și-a asigurat o bază tehnico-materială modernă, cu o structură capabilă să asimileze marile realizări ale revoluției științifico-tehnice contemporane, să reunească într-un ansamblu coerent, dinamic și eficient, totalitatea factorilor materiali, științifici, tehnici și umani, cu factorii economici, sociali și ecologici.

Confirmind, cu forța de demonstrație a faptelor, realismul și justetea hotărârilor Congresului al XI-lea, prevederile Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, lucrările Conferinței Naționale, din decembrie 1977, au reflectat și au reafirmat cu putere concepția dinamică, științifică, de largă perspectivă a partidului nostru asupra strategiei dezvoltării economice și sociale a țării. „Esențialul pentru perioada următoare—sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Conferință— îl reprezintă laturile de ordin calitativ ale activității economice (...). Consider necesar să trecem de la faza acumulării cantitative la o fază nouă, superioară, aceea a luptei pentru calitate. A venit timpul să transformăm cantitatea într-o nouă calitate. Aceasta este cerința primordială de care depinde viitorul industriei românești, viitorul întregii economii naționale”<sup>8</sup>.

Făcând o aprofundată analiză a transformărilor structurale ale societății românești în procesul de realizare a hotărârilor Congresului al XI-lea, a prevederilor Programului partidului, a stadiului atins în dezvoltarea economico-socială a țării, Conferința Națională a partidului a dat

<sup>8</sup> Nicolae Ceaușescu, *Raport cu privire la realizarea hotărârilor Congresului al XI-lea, a Programului Partidului Comunist Român și a sarcinilor de viitor*, București, Edit. politică, 1977, p. 16—17.

noi orientări și a stabilit măsuri corespunzătoare în probleme majore, cum sînt cele privind dezvoltarea în ritm mai înalt a economiei naționale, ridicarea nivelului calitativ al întregii activități economico-sociale, perfecționarea organizării și conducerii societății, creșterea mai accentuată a nivelului de trai, material și spiritual al poporului român.

Acestea se concretizează în continuarea asigurării unui ritm înalt de acumulare și a juste repartizări a venitului național în fond de consum și fond de dezvoltare, perfecționarea continuă a relațiilor de producție și a raporturilor sociale, stabilirea celor mai potrivite forme și modalități de planificare și de conducere unitară a întregii activități economico-sociale, întărirea continuă și perfecționarea democrației socialiste în concordanță cu dezvoltarea societății, cu creșterea forțelor de producție și ridicarea nivelului conștiinței sociale, asigurarea celor mai potrivite condiții pentru participarea tot mai activă și conștientă a tuturor oamenilor muncii, a întregului popor la făurirea propriului său viitor.

Înfăptuirea noilor orientări cu privire la actualul plan cincinal și la liniile directoare ale planului cincinal 1981—1985 trasate de Conferința Națională, realizarea practică a sarcinii trecerii de la acumulările cantitative de pînă acum la o nouă calitate, superioară și a obiectivului istoric de depășire a stadiului de țară socialistă în curs de dezvoltare și trecerea în rîndul țărilor cu o dezvoltare economică medie, antrenează, în mod obiectiv, salturi calitative, atît în domeniul activității economice și sociale, cît și în cel al conducerii politice a unităților economice și a instituțiilor sociale, a unităților teritorial-administrative și a societății în ansamblu său.

„Noua calitate, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să se exprime în afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice, a cunoașterii umane în toate sectoarele de activitate. Ea trebuie să se manifeste prin ridicarea nivelului tehnic și a calității tuturor produselor, prin creșterea gradului de calificare și a orizontului de cunoștințe al maselor largi populare și, pe această bază, prin ridicarea substanțială a productivității muncii”<sup>9</sup>.

Ea trebuie să se reflecte în creșterea eficienței întregii activități economico-sociale, în sporirea rapidă și substanțială a venitului național. Înfăptuirea acestor obiective face necesare, pe lîngă perfecționarea conducerii și dezvoltarea democrației muncitorești, ca factori primordiali ai edificării societății socialiste multilateral dezvoltate, perfecționarea mecanismului conducerii economice și financiare și ridicarea acestuia la nivelul dezvoltării formelor noi de conducere colectivă, pentru a putea ține seama de cerințele progresului rapid al forțelor de producție, de formele de conducere modernă a activității economice și financiare, de cadrul democratic al autogestionării și autoconducerii întreprinderilor. Pe aceste coordonate se înscriu hotărârile privind perfecționarea conducerii și planificării economico-sociale adoptate de Plenara CC al PCR din 22—23 martie 1978.

Referindu-se la sensul major al acestor hotărâri, menite să pună în concordanță cadrul organizatoric democratic cu mecanismul economico-financiar, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza: „Măsurile de per-

<sup>9</sup> Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la solemnitatea conferinței titlului de doctor în științe politice și a titlului de doctor în economie*. „Scînteia”, an XLVII, Nr. 11 020, 25 ian. 1978, p. 3.

fecționare a conducerii și planificării, pornesc de la principiul dirijării unitare, pe baza planului național unic, a activității de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, cu autonomia economico-financiară a unităților administrative și de producție, cu principiul autoconducerii muncitorești, cu autogestiunea întreprinderilor”<sup>10</sup>.

Urmărind să conducă la lichidarea fenomenelor de centralism excesiv, la sporirea răspunderii organelor centrale economico-financiare în soluționarea problemelor pe care le ridică viața și activitatea de zi cu zi, la creșterea rolului sistemului financiar-bancar, noile măsuri au ca obiectiv fundamental, creșterea, în același timp, a rolului întreprinderilor în planificare, în întocmirea bugetelor de venituri și cheltuieli, în desfășurarea întregii activități de producție și economico-financiare. În această perspectivă, la Plenara din martie tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că „este necesar să asigurăm conducerea întregii activități economico-sociale, atât pe baza centralismului democratic—lichidând cu hotărâre centralismul excesiv și rigid — cit și pe baza principiului autoconducerii, care trebuie să ducă la creșterea răspunderii, a puterii de decizie a organelor locale, a centrelor și întreprinderilor...”<sup>11</sup>.

În ansamblul lor, noile măsuri au ca obiectiv dezvoltarea și mai puternică a proprietății de stat, a proprietății comune a oamenilor muncii, ca formă superioară a proprietății socialiste.

Aceste orientări în organizarea și în conducerea activității economico-financiare și sociale, ridică în fața organelor colective de conducere a unităților, multiple și complexe probleme privind creșterea productivității muncii, realizarea producției nete, ridicarea nivelului profesional și tehnic al tuturor oamenilor muncii, inclusiv al tehnicienilor și inginerilor și participarea oamenilor muncii la beneficii în raport cu contribuția adusă la soluționarea acestor probleme.

Exprimând cu putere principiul mobilizării hotărâte a resurselor proprii și al valorificării intensive a lor în procesul dezvoltării economico-sociale, măsurile preconizate se inscriu în cadrul programului general de dezvoltare a societății noastre socialiste, în etapa actuală, în eforturile consecvente consacrate perfecționării conducerii și planificării unitare a economiei naționale, dezvoltării democrației socialiste și creării cadrului optim de participare tot mai activă, conștientă a întregului popor la conducerea activității economico-sociale și a societății, la înaintarea patriei socialiste pe noi trepte, ale progresului său material și spiritual.

În acest context, măsurile preconizate se inscriu în cadrul programului general de dezvoltare a societății noastre socialiste, în etapa actuală, în eforturile consecvente consacrate perfecționării conducerii și planificării unitare a economiei naționale, dezvoltării democrației socialiste și creării cadrului optim de participare tot mai activă, conștientă a întregului popor la conducerea activității economico-sociale și a societății, la înaintarea patriei socialiste pe noi trepte, ale progresului său material și spiritual.

<sup>10</sup> Nicolae Ceaușescu, *Cuvințare la Plenara CC al PCR din 22 — 23 martie 1978*, „Scinteia” nr. 11 071 din 25 martie 1978.

<sup>11</sup> Idem.